

POTTENBAKKEN IN AFRIKA (Guinee – Bissau), naar een verslag van Jose Hutjes, verschenen in het blad Keramiek 1992, bewerkt door Anneke Boonstra.

Pottenbakken is vrouwenarbeid. Al eeuwenlang wordt de techniek van moeder op dochter overgedragen.

Ze worden erg primitief vervaardigd en gebakken voor eigen gebruik en de verkoop op de markt.

De plek waar ze worden gemaakt is afhankelijk van de vindplaatsen van goede klei.

Vorbereiding:

- 1. Natte zoetwater houdende klei wordt gegraven of gedolven.**
- 2. Deze wordt grover gemaakt door er kapot gestampte scherven van aardewerk en gestampte oesterschelpen doorheen te mengen.**

Dat gebeurt door het gestampte mengsel op de grond te strooien, waarna de natte klei er met de voeten doorheen gekneet wordt.

- 3. Zo worden kleine hoeveelheden tegelijk aangemaakt.**

Het maken: De gemengde klei wordt met de hand tot worsten gekneet, die ring na ring dakpansgewijs op elkaar worden gelegd in een lage schaal of rieten mand (een hulpvorm)

- 1. De schaal, en dus ook de pot, wordt met de voet gedraaid.**

Is de vorm van de pot tot de helft, dan laat men deze halve pot opstijven.

- 2. In een andere schaal wordt de andere helft op dezelfde manier gemaakt tot de halsopening en die laat je ook opstijven.**
- 3. Je haalt de opgestijfde delen uit de schaal en je ruwt de binnen en buitenkanten van de pot op met iets uit de natuur, hier een hoornvormige schelp.**
- 4. Vervolgens wordt hij glad geschraapt met ook weer iets uit de natuur,, hier een stukje gebogen buitenkant van een kokosnoot en vervolgens gladgestreken met een stukje glad hout.**
- 5. De binnenkant wordt met een grote gladde pit bewerkt.**
- 6. Dan worden de delen op elkaar geplakt en verder afgewerkt.**

De versiering:

- 1. Aan de buitenkant, midden op de buik worden 3 lijnen getrokken, de versiering die al eeuwen lang traditie is in die streek.**
- 2. Daarna wordt de kraag gemaakt.**

De perfectie, die met deze eenvoudige middelen wordt bereikt, is onvoorstelbaar.

- 3. Daarna worden geometrische figuren en stippels in de klei aangebracht (gekerft)**
- 4. De huid van de klei wordt nog opgewreven met iets glads (een pittenketting hier), waardoor de oppervlakte gladder en minder poreus wordt.**

Het stoken:

- 1. Wanneer de potten gedroogd zijn, worden ze in een open vuur gebakken.**
 - a. Op de grond worden stenen gelegd**
 - b. Hier overheen komt een bedje droge palmbladeren**
 - c. Daarop worden de potten gezet. Zo kan er onderlangs zuurstof bijkomen**

tijdens het stoken.

- d. overheen komen weer droge palmladeren
- e. Dan daaroverheen steeds dikker en steviger hout
- f. Dan als laatste rijststro als aanmaakbrandstof.
- g. Het stoken begint nu.

- h. Binnen een paar tellen slaan de vlammen metershoog uit de brandstapel en moet je een aantal meters achteruit vanwege de grote hitte.
- i. Na ongeveer 1 ½ tot 2 uur is de brandstof opgebrand.

Het uithalen:

1. Met een stok worden sommige potten nog in het vuur omgekeerd om zwarte vlekken (reductie) schoon te branden. De hardheid van de potten is onderling verschillend, omdat de temperatuur niet te regelen is. De temperatuur varieert tussen de 650 – 800 °C.
2. Om de hardheid van de potten te controleren tikken de vrouwen tegen de wand

en horen aan het geluid of de temperatuur van de pot hoog genoeg is geweest.

3. Tot slot krijgen de potten een laagje “tamba koemba”. Dit is een sap van een boomvrucht, wat een tijdelijk laagje vernis over de pot geeft. Zo zien ze er wat mooier uit voor de verkoop.

